

Hva må til for at byggebransjen i Oslo skal bygge nye bygg med materialer fra en gammel leilighet?

Gamle vegger, dører og mye annet fint i et par millioner tonn av byggematerialer kan bli brukt på nytt – i stor skala. Men først må bransjen få på plass mellomlagring og vite hva de kan finne der.

AV ØYSTEIN RYGG HAANES PUBLISERT 3. JUN. 2021 OPPDATERT 25. OKT. 2021

(Foto:

Foto: Plan og bygningsetaten, Oslo kommune

Bygg som rehabiliteres eller rives har materialer som kunne vært brukt om igjen, mer eller mindre akkurat slik de er.

Materialene kan være treverk, dører og kontorskillevegger. Eller brukte vaskeservanter. De kan være like gode som nye og sørge for rene hender i mange år til. Flotte vinduer som har gitt fin utsikt fra en blokk på Grefsen nord i hovedstaden kan passe helt fint i et nytt bygg i en helt annen bydel.

Alt bør altså ikke kastes. Ombruk eller gjenbruk betyr at ting blir brukt på nytt i stedet for å havne på dynga.

Trangt om plassen på byggeplassen

Så hvorfor brukes ikke slike materialer i større grad om igjen?

Ifølge forsker Tale Ørving ved Transportøkonomisk institutt (TØI) er én viktig årsak at det ofte er svært trangt om plassen der det bygges.

Dette gjelder særlig i Oslo der det bygges som aldri før. Her er mange av gatene trange. Transport til og fra kan være en prøvelse selv for den mest tålmodige sjåfør.

– Det er også en trend at byggeplassene får stadig mindre areal til rådighet. Skal ombruk i større skala bli en realitet, trengs det rett og slett en ordning for mellomlagring, sier hun.

Forskeren sier at dette også handler om at det er vanskelig å få tilbud og etterspørsel til å stemme overens for ulike materialer. For det er ikke alltid slik at ting som tas ned et sted, umiddelbart kan tas i bruk et annet sted.

Bransjen etterspør en «ombrukssentral»

Ørving har vært sentral i forskningsprosjektet *Lager- og logistikkløsninger for ombruk av byggematerialer i Oslo*, som er støttet av Regionalt forskningsfond (RFF) Oslo.

Forskeren har gjort dybdeintervjuer med fem eksperter som driver innen byggprosjektering, avfallshåndtering og ombruk. Alle fem kjenner byggebransjen i hovedstaden godt.

De ble blant annet spurt om hvordan de opplever byggeplassene i dag, om muligheter og hindre for å ta i bruk ombruksmaterialer.

Viljen til ombruk er på plass

– Jeg fikk inntrykk av at det er vilje til å gå i gang med ombruk, men i dag oppleves prosessen som for kostbar og omstendelig. Det er dessuten få som vil ta på seg å lagre materialer for ombruk, sier Ørving.

Hun forteller at bransjen selv hadde en rekke forslag til tiltak som kan øke omfanget av ombruk. Et er at byggherrene må stille krav til ombruk. Et annet at ombruk bør bli belønnet i offentlige anbud.

– De fortalte også om behov for en fysisk sentral der materialer kan lagres og der man kan henvende seg for å få informasjon. Bransjen understreket også behovet for gode løsninger for dokumentasjon av produktenskaper, sier hun.

Vi ha økt sirkulærøkonomi i byggebransjen

Initiativet til forskningsprosjektet kom fra selskapet Resirqel, som gir råd til byggebransjen om ombruk og sirkulærøkonomi.

– I en sirkulær økonomi utnyttes produkter og materialer så effektivt som mulig og så lenge som mulig i et kretsløp der minst mulig ressurser går tapt, forklarer Olav Westgaard Sunde, som er partner og ombruksrådgiver i selskapet.

Ombruk regnes gjerne som et bedre miljøtiltak enn resirkulering og gjenvinning, siden produktene i stor grad brukes slik de er. Det går ikke med ny energi slik tilfellet er når glass smeltes eller klosettskåler knuses for å kunne bli nye produkter.

Byggebransjen har uansett en vei å gå.

ANNONSE

Ifølge tall fra SSB sto byggeaktivitet i Norge bak cirka to millioner tonn byggavfall i 2019. Av dette gikk under halvparten til materialgjenvinning. Rundt 25 prosent gikk til deponi – det som i gamledager het søppelfyllinger – og rundt 25 prosent til energigjenvinning.

Etablerer ressurscenter på Økern

– For oss var målet å få kunnskap om hvordan vi kan lage en bærekraftig lager- og logistikk-løsning for ombruk i byggebransjen i Oslo. Vi ville også berede grunnen for et prøveanlegg for ombrukslagring. Her ser det ut til at vi på kort tid har kommet lenger enn vi turte håpe på, sier Sunde.

Oslo kommune har stilt plass til rådighet på Økern Torg, og Statsbygg bidrar med

et telt på 4500 kvadratmeter. Det ble tidligere brukt under byggarbeidene i det nye regjeringskvartalet.

– I samarbeid med den ideelle stiftelsen Pådriv har vi nå etablert et ressurscenter for ombruk på Økern i Oslo, et non-profit-selskap som heter Sirkulær Ressursentral. Dette er viktig, for bransjen er avhengig av et ombrukslager og av utvikling av tjenester og kunnskap knyttet til dette. Jeg pleier å si at «hvis du bare tilbyr plass til avfall, så er det avfall du får», sier Sunde.

Forsker på digital informasjonsløsning

Mens Resirqel venter på utfallet av byggesaksbehandling i kommunen, er de i gang med videre forskning på ombruk og gjenbruk i byggenæringen.

– I et prosjekt, som også har fått støtte fra RFF Oslo, samarbeider vi med Digits AS, FutureBuilt og Sintef om utvikling av et digitalt kartleggingsverktøy for ombruk. Ved siden av plassmangel er nemlig mangelen på informasjon om egenskapene til tilgjengelige materialer et av de største hindrene for ombruk i stor skala, sier Sunde.

Norge er omfattet av EUs regelverk for dokumentasjon av nye byggevarer for bruk i bygg der dokumentasjonskravene er omfattende. Ifølge Sunde har dette regelverket vært tolket til å omfatte også brukte byggevarer.

Materialeegenskaper må dokumenteres

Regelverket vil bli endret for å møte viljen til ombruk. Blant annet lager Direktoratet for byggkvalitet en [veileder for brukte byggevarer](#). Men byggebransjen vil uansett ha behov for en form for dokumentasjon av materialeegenskaper.

– Mange byggherrer mangler dokumentasjon på materialene fra sine bygg, og da må det dokumenteres på nytt. Det trengs også et digitalt verktøy for å fortelle bransjen at materialene finnes og for å beskrive høyde, bredde, farge, alder og så videre, sier Sunde.

På sikt ser han for seg at det kanskje kan utvikles en egen miljødokumentasjon for ombruksvarer, som viser miljøfordelen av en brukt vare sammenlignet med en ny.

– Jeg tror mange aktører i næringen vil se positivt på å kunne dokumentere at de bidrar til å utnytte naturressurser og energi mer effektivt, sier Olav Westgaard Sunde.

Artikkelen er også publisert på forskning.no

Meldinger ved utskriftstidspunkt 4. juni 2026, kl. 19.27 CEST

Det ble ikke vist noen globale meldinger eller andre viktige meldinger da dette dokumentet ble skrevet ut.